

**II DÜNYA MÜHARİBƏSİ İLLƏRİNDƏ AZƏRBAYCANDA SƏNƏDLİ
FİLMLƏRİN ÇƏKİLİŞİ TARİXİNDƏN**

İ.B.MƏHƏRRƏMOV
Azərbaycan Texniki Universiteti
ni-israil@mail.ru

Məqalədə II Dünya müharibəsi illərində Azərbaycan operatorları və rejissorları tərəfindən Bakıda və cəbhənin qaynar nöqtələrində alman-faşist işğalçılarına qarşı mübarizədə sovet əsgərlərinin qəhrəmanlığının əbədiləşdirilməsi haqqında sənədləri əks etdirən sənədli və xronikal filmlərin çəkilişi sahəsində Bakı kinostudiyasının fəaliyyətindən bəhs edilir. Sovet hakimiyyəti və partiya rəhbərliyi çəkilmiş həmin lentlərdən əsasən təbliğat məqsədilə istifadə etmişdir.

Sovet hakimiyyəti illərində partiya və dövlət orqanları tərəfindən mühüm təbliğat vasitəsi kimi kinolaşdırmaya və kino qurğularının sayının kəskin şəkildə artırılmasına, sənədli və xronikal filmlərin çəkilişinə xüsusi fikir verilirdi. Burada məqsəd kommunist-bolşevik təbliğatını genişləndirmək olsa da, nəticə etibarilə atılan hər bir addım xalqın bu və ya digər dərəcədə maariflənməsinə xidmət etmiş və XX əsrin 20-30-cu illərində bu sahədə zamanına görə çox böyük işlər görülmüşdü. Artıq 1940-cı ilin sonuna Azərbaycanda 426 kino qurğusu vardı ki, bunların da 306-sı stasionar, 120-si səyyar idi. Kino qurğularının 218-i kənd yerlərinin payına düşürdü. Həmin qurğuların 130-u stasionar, 88-i isə səyyar idi.

II Dünya müharibəsi illərində, eləcə də sonrakı illərdə kinolaşdırma sahəsindəki işlər xeyli genişləndirilirdi [1, 85-92]. Əslində sovet hökuməti II Dünya Müharibəsinin ikinci mərhələsini – rusların Böyük Vətən müharibəsi illəri adlandırdıqları dövrü əsas müharibə illəri hesab edir və çəkiləcək bütün filmlərin bu mövzu ilə əlaqələndirilməsini istəyirdi. Filmlər bir qayda olaraq təbliğat xarakterli olmalı idi. Bu, həm sənədli, sənədli-xronikal, həm də bədii filmlərə aid idi.

II Dünya müharibəsi illərində sənədli və xronikal filmlərin çəkilişinə həm dövlət-partiya orqanları tərəfindən, həm də mütəxəssislər və bütövlükdə ziyalılar tərəfindən xüsusi fikir verilirdi. Əslində müharibə bütövlükdə sovet sənədli kinematografiyası qarşısında sözün birbaşa və müstəqim mənasında yeni və çox mühüm vəzifələr qoyurdu. Bu, həm sənədli, həm də ümumiyyətlə çəkilən hər cür filmə aid idi.

II Dünya müharibəsi illərində Bakı kinostudiyasında sovet adamlarının ön və arxa cəbhədə hünəri və qəhrəmanlığından bəhs edən xüsusi buraxılışların istehsalı yenidən bərpa olundu.

Sovet hökuməti təbliğat vasitəsi kimi incəsənətin digər sahələri ilə yanaşı kinoya, xüsusilə də kinopublisistikaya daha çox üstünlük verirdi. Bundan məqsəd həm partiya və dövlət başçılarının günahı üzündən gözlənilmədən döyüş meydanına atıl-

miş sovet ordusunun, həm də 30-cu illərin repressiyalarından cana doymuş bütün xalqın mənəvi ruhunu möhkəmlətmək idi. Xronika müharibə haqqında əhaliyə məlumat çatdırır, onun bütün dəhşətlərini gözlə görməyə imkan verir, sisteməlik olaraq hərbi əməliyyatların keçirilməsi, sovet ordusunun cəbhədəki döyüşlərindən, eləcə də arxa cəbhənin əməkçilərinin zəhmətlərini, uğurlarını əks etdirən canlı səhnələrin qarşılıqlı tərəflər üçün işıqlandırılmasını təmin edirdi. Sənədli kino çəkənlər ekranda mübariz sovet adamının parlaq obrazını yaratmalı, ön və arxa cəbhələrin mənəvi-siyasi vəhdətini göstərməli, gələcək qələbə uğrunda sovet adamlarının qəhrəman mübarizəsini işıqlandırmalı idilər.

Azərbaycan SSR-in sənədli kino çəkənləri də bu müharibənin kino salnaməsinin çəkilişində öz töhfələrini vermişlər. Artıq müharibənin ilk günlərindən mütəmadi olaraq kinojurnallarda orduya çağırış məntəqələrinin işi barədə, cəbhəyə yollanan kö-nüllülər haqqında, cəbhəyə yola salınan əsgərlərlə vidalaşma, əmək cəbhəsində, dəz-gah arxasında atalarının, qardaşlarının, ərlərinin yerini tutmuş qadınların fədakarlığından, cəbhə üçün, qələbə üçün çalışmalarından bəhs edən lentlər çəkilirdi. Hərbi şərait sənədli lent çəkənləri xeyli fəallaşdırdı, onlar mürəkkəb situasiyalarda ani olaraq çevik qərar qəbul etmək və həmin çətin şəraiti lentə almaq bacarığına yiyələndilər. Həmin dövrdə kinematoqrafçılarla respublikanın yaradıcı ziyalılarının əlaqələri və əməkdaşlığı genişləndi ki, bu da istehsal olunan məhsulun keyfiyyətinə öz müsbət təsirini göstərdi.

Bu dövrdə yazıçılardan M.Rahim, Ə.Məmmədخانlı, T.Əyyubov, bəstəkarlardan Q.Qarayev, R.Hacıyev, T.Quliyev kino işinə cəlb olunmuşdular [2, 45]. O vaxt çəkilən sənədli materialların bir qismi sonralar lentə alınmış bir sıra tammetrajlı bədii filmlərə daxil edilmişdi. Müharibə illərində Q.V.Aleksandrov və N.İ.Boşakov tərəfindən çəkilən tammetrajlı “Xəzər dənizçiləri” sənədli filmi o illərin ən yaxşı filmlərindən sayılır [2, 45].

İlk baxışda müharibənin Bakı kinostudiyası ilə elə də əlaqəsi yox idi: bir tərəfdən onun ərazisində müharibə getmirdi, digər tərəfdən isə mərkəzi kinostudiyalardan heç biri Bakıya təxliyə olunmamışdı. Bu studiyaların hamısı Orta Asiya Respublikalarına və Qazaxıstana köçürülmüşdü və bunun da yerli kinostudiyaların inkişafında, yerli mütəxəssislərin təcrübə qazanmasında müstəsna rolu olmuşdur. Azərbaycan kinematoqrafçılarının belə təcrübə qazanmaq imkanları olmamışdır.

Müharibə illərində tarixi-bioqrafik filmlərin çəkilişi də önəmli yer tuturdu. Bu baxımdan M.Rəfilinin ssenarisi əsasında «Səbuhi» filminin çəkilişi də faşizmə qarşı ideoloji savaşa məqsədi daşıyırdı. Azərbaycan filosofu, maarifçisi, milli dramaturgiyanın banisi M.F.Axundovun həyatından bəhs edəcək bu filmə hələ XIX əsrdən rus xalqı ilə yaxın əlaqələrin və dostluğun olması fikri önə çəkilirdi. Burada çoxmillətli sovet imperiyasının əhalisinin rus xalqı ətrafında möhkəm birləşməsi ideyası da təbliğ olunurdu. Filmin quruluşçu rejissoru Rza Təhmasib idi [3, 71-100; 2, 46].

Müharibənin ilk illərində Bakı kinostudiyasının işçilərinin xeyli hissəsi döyüşən orduya səfərbərliyə olunaraq, cəbhə səhnələrinin çəkilişində fəal iştirak etmişlər və onların çəkdiyi lentlər, üzərindən çox illər ötməsinə baxmayaraq, müharibə törətdənləri nəinki canlı şəkildə ittiham edir, həm də yeni dünya müharibəsini törətmək istəyənlərə xəbərdarlıq edir, dünyanın bütün sadə adamlarını sülh uğrunda mübarizəyə səsləyir [4, 79].

Müharibənin ilk illərində çəkilən lentlərdə Sovet İttifaqının qəhrəman müdafiəçisinin obrazının yaradılması önə çəkilir. Bu filmlər sənədli xronika xarakterlidir.

Müharibənin ilk illərində qəzetlərdə azərbaycanlı siyasi rəhbər Kamal Qasımovun qoçaqlığı haqqında yazılar verilir, radioda düşmənin yolunu kəsmək üçün Prut çayı üzərindəki körpünü döyüşçü yoldaşları ilə partlatması barədə reportajlar verilir. Bu epizod rejissor Ağarza Quliyev tərəfindən 1941-ci ildə müharibə mövzusunda aid ilk çəkilməmiş və cəsur müharibə qəhrəmanı Kamal Qasımova həsr olunmuş «Vətən oğlu» filminin əsasını təşkil etmişdir [2, 48].

Onun az sonra çəkdiyi «Bəxtiyar» kinonovellası da həmin mövzuya həsr olunmuşdu. Bu filmdə Krımda alman-faşist qəsbkarlarına qarşı savaşa zabit Bəxtiyar Kərimovun qoçaqlığından bəhs olunur [4, 79].

Müharibənin ilk illərində Bakı kinostudiyasında tammetrajlı film kimi üç hissədən ibarət «Bir ailə» adlı vahid kinonovella da çəkilməmişdi. Filmin birini tanınmış rejissor Q.V.Aleksandrov, qalan ikisini isə onun rəhbərliyi altında M.Mikayılov və R.Təhmasib çəkmişdilər. Əsərin proloqu və epiloqunda cəbhə epizodları nümayiş etdirilir, filmlər vahid qəhrəmanın simasında – arxa və ön cəbhənin təmsalında vahid ailə kimi birləşdiriliblər.

1942-ci il yanvarın 5-də Cənubi Qafqazdan Krım cəbhəsinə yollanan üç çəkiliş qrupundan biri azərbaycanlılardan ibarət idi [5, 69]. Bu qrupa kinooperator M.Mustafayev, V.Yeremeyev və operator assistentləri K.Həsənov və Ə.Ələkbərov daxil idilər. Həmyerlilərimiz ilin ilk üç ayını mühasirəyə alınmış Sevastopolda kino çəkilişlərinə həsr etmişlər. Operator Mustafayevin birbaşa cəbhədə – döyüş meydanında çəkdiyi lentlərdən biri tək-cə bir döyüşdə 360 faşisti məhv etmiş tanınmış pulemyotçu Nina Onilovaya həsr edilmişdi [5, 70]. Mustafayev yaralanmış pulemyotçunu müalicə vaxtı hospitalda da lentə almışdı. O, qəhrəman qızı qadınlar günü – martın 8-də də lentə almaq istəmiş, amma onun bir gün əvvəl yaralanaraq həlak olduğunu eşitmiş və ölümündən sonra Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüş cəsur qızın dəfn mərasimini çəkmişdir. Mühüm sənədli-xronikal əhəmiyyət kəsb edən bu lentlərdən sonralar müharibəyə həsr olunmuş bir çox sovet filmlərinin çəkilişində istifadə olunmuşdur [6, 572]. Sənətsünas M.Z.Rzayeva yazır ki, azərbaycanlı operator M.Mustafayev 1942-ci ilin qışında «Sovet İttifaqı Qəhrəmanı məşhur snayper Lyudmila Pavlyuçenko ilə görüşmüş və gənc atıcılarla təlim zamanı onu lentə almışdır» [5, 70].

Operator M.Mustafayev Sevastopol üzərində alman aviasiyasının keçirdiyi uçuşlardan fraqmentləri, eləcə də limanda yığılmış ərzaq və hərbi qüvvə gətirən gəmiləri də lentə almış. Sonralar bu lentlərdən «Ordenli Azərbaycan» və rejissor V.Belyayevin çəkdiyi «Çyornomortsı» (Qara dənizçilər) filmlərində, eləcə də Mərkəzi studiyada çəkilməmiş bir sıra sənədli filmlərdə – «Müharibənin bir günü», «Qafqaz uğrunda döyüşlər»də, cəbhə xəbərləri ilə bağlı xüsusi buraxılışlarda, «Soyuzkinojurnal»da, «Novosti dnya» (Günün yenilikləri) jurnalında geniş istifadə olunmuşdu [5, 70; 6, 572].

Azərbaycanlılardan ibarət kinoxronikaçılar briqadası martın sonlarında Kerc yarımadasına göndərildi və onlar aprel-may aylarında burada çəkilişlər apardılar. Amma 1942-ci il mayın 15-də geriyyə çəkilməyə bombalanma zamanı briqada Kerc boğazında batmaqdan çətinliklə qurtardı, lakin çəkiliş aparatı və 800 metrlik hazır çəkilməmiş dəyərli lent dənizin sularına qərq oldu [5, 70].

Bakıda qısamüddətli müalicədən və azacıq dincəldikdən sonra rejissor Ə.Həsənov, operatorlar M.Mustafayev və L.Koretski ilə birlikdə yenidən cəbhəyə yola düşdülər. Onlar əvvəlcə 416-cı, ardınca isə 223-cü Azərbaycan diviziyalarına yola düşdülər. Çəkilən lentlər sonralar müəlliflər tərəfindən «Vətən uğrunda» kinooçerkin-

də montaj edildi [5, 71]. Bu çəkilişlərdə həm əsgərlərin döyüşləri və istirahəti, həm yaralıları döyüş meydanından çıxarıb müalicə üçün aparən sanitarların – azərbaycanlı qızların çətin işi, həm də Azov dənizi sahilində yerləşən Komsomolsk stansiyasının geri qaytarılması səhnələri lentə alınmışdı. Nəzərə alsaq ki, müharibədə hələ dönüş yaranmamışdı, azərbaycanlı döyüşçülərin bu stansiyanı tutmalarının əhəmiyyəti və onun sənədli lentlə təsdiq olunmasının əhəmiyyətini təsəvvür etmək çətin olmaz.

1942-ci ildə A.İvanovun rejissorluğu ilə sualtı qayıqda qəhrəman dənizçilərin müharibə illərindəki şücaətindən bəhs edən «Sualtı qayıq T-9» filminin çəkilişi başa çatdı [4, 79].

Kinooperator M.Dadaşov 1943-cü ildə faşist işğalçılarının Qafqazdakı vəhşiliklərini təhqiq edən dövlət komissiyasının tərkibində yazıçı A.Tolstoyun rəhbərliyi ilə Mineralni vodi, Kislovodsk, Pyatigorsk, Nalçik və s. yerlərdə çəkilişlər aparmışdı. Moskvaya göndərilən həmin lentlərdən «Ordenli Azərbaycan» kinojurnalında və «Almanların Şimali Qafqazda vəhşilikləri» adlı xüsusi buraxılışda və s. istifadə olunmuşdu [5, 71].

S.Bədəlov və Ə.Həsənov Donbasa gedərək düşməni təqib edən ordunun hünərini və düşmənin vəhşiliyini lentə almışlar. Operator C.Məmmədov Mərkəzi studiyanın tərkibində 3-cü Ukrayna cəbhəsində çəkilişlər aparmışdır [5, 71-72].

1944-cü ildə rejissor A.Dadaşovun operatorlar V.Yeremeyev və L.Koretski ilə birlikdə çəkdiqləri «Qardaşlıq köməyi» filmi Azərbaycan SSR zəhmətkeşlərinin düşmən işğalından azad olunan Stavropol vilayətinin əhalisinə köməyindən bəhs edir. Stavropoldan olan uşaqların Bakıda tərbiyə olunması filmin sonunda xüsusi qeyd olunur [5, 75-76].

1945-ci ildə müharibənin sonunda çəkilmiş film rejissor H.Seyidzadənin «Əbədi Odlar ölkəsi» filmidir. Film haqqında Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivində filmə bağlı montaj sənədlərini aşkar etmiş M.Rzayevanın əsərindən məlumat almaq olar [5, 78; 8].

Bütövlükdə 1941-1945-ci illərdə Bakı kinostudiyasında 46 sənədli və xronikal film çəkilmişdir ki, onlar da aşağıdakılardan ibarətdir: «Azərbaycan Coğrafiyası»; «Beş Dəqiqəlik Konsert»; «Bir May Bakısı»; «Cənub Sərhədlərinin Keşiyində»; «Günəşli vadinin serenadası»; «Mahnılar və Şeirələr»; «Nizami»; «Qayalardan Yol»; «Vətən Oğlu (1941)»; «Azərbaycan kolxozçusu, tank briqadası yaradaq!»; «Biz Bakını müdafiə edirik»; «Bəxtiyar»; «Ordenli Azərbaycan» (№30-31. Xüsusi buraxılış); «Sovet Pəhləvanı»; «Sovqat»; «Vətənin qüdrətini möhkəmləndirək»; «Yazıcılar konfransı»; «Zaqafqaziya xalqlarının dostluğu»; «416-cı» (1942); «Almanların Şimali Qafqazda vəhşilikləri»; «Bir ailə»; «Cəbhə arxasında»; «Qayğı»; «SSRİ EA-nın Azərbaycan Filialı»; «Sualtı qayıq T-9»; «Vətən uğrunda» (1943); «Bakı döyüşü»; «Bakı neftçiləri»; «Böyük yol haqqında kino hekayəti»; «Cəfər Cabbarlı»; «Dövlət sığortası»; «Məktuba cavab»; «Qardaşlıq köməyi»; «Qaz işığı (film)»; «Qəzvinə kömək»; «SSRİ-nin himni»; «Təbriz»; «Xəzər dənizçiləri»; «Zaqafqaziya müsəlmanları ruhanilərinin qurultayı»; «Şəfa nəğməsi» (1944); «Arazın o tayında»; «General Həzi Aslanov»; «Qələbə Bayramı»; «İran»; «İran Azərbaycanının paytaxtında «Əbədi Odlar ölkəsi» (1945) [7, 41-50; 3, 71-100; 10; 11; 12; 13; 14].

Müharibədən sonrakı illərdə baş verən bir sıra hadisələr müharibə illərində çəkilişi nəzərdə tutulan bir sıra filmlərin istehsalatdan çıxarılmasına səbəb oldu.

SSRİ Kinematografiya Nazirinin 1948-ci il iyulun 14-də 185/M-№-li əmri ilə ən ciddi şəkildə bütün ittifaqdakı kinostudiyalardan tələb olunurdu ki, bir çox ssena-

rilər üzrə, o cümlədən Bakı Kinostudiyasının 4 ssenarisi üzrə çəkiliş işləri dayandırılırsın və onlara çəkilən xərclər hazırlığa sərf olunduğu üçün silinsin [9, v. 168].

SSRİ Kinematografiya nazirinin yuxarıda adı gedən əmrinə uyğun olaraq Bakı kinostudiyasının neftlə bağlı filmləri yenidən araşdırılmış, onların bir qisminin öz aktuallığını itirməsi, digər qisminin «o qədər də yüksək ideya-bədii səviyyədə» olmaması, «günün və kinematografiyanın ortaqlarına cavab verməməsi» qənaətinə gəlinmişdir [9, v. 168]. Bu filmlərin heç bir istehsalat perspektivi olmadığı qeyd edilmişdir.

30 iyul 1948-ci ildə Azərbaycan SSR Kinematografiya naziri Rəsul Rzaya göndərilən məktubda həmin filmlərin adları müəyyənləşdirilmişdir.

Təəssüflər olsun ki, həmin məktubun tam mətnini əldə etmək mümkün olmadığından, bu ixtisar edilən ssenari və filmlərin heç də hamısının adını müəyyənləşdirə bilmədik. Lakin siyahıdan çıxarılan 10 filmin adı və onların hazırlanmasına sərf olunmaqla silinən vəsaitin həcmi müəyyənləşdirə bildik. Bunlar aşağıdakılardır:

Abdulla Şaiqin ssenarisi üzrə «Vətən» filmi (70 min rubl sərf olunub);

Mikayıl Rəfilinin ssenarisi üzrə «Şirvanşah İbrahim» filmi (çəkilişi üzrə müqavilə 1943-cü il mayın 25-də imzalanırsa da, onun hazırlanmasına yalnız 53195, 82 rubl vəsait ödənilmişdir), (bu filmin təbliğat vasitəsi kimi çəkilişinə müharibə illərində ehtiyac duyan sovet ideologiyası, müharibədən sonra onun çəkilişini lüzumsuz hesab etmişdir);

Kemerski və Qulubəyovun ssenarisi üzrə «Dənizdən gələn külək» (yəni Xəzri) filmi (2000 rubl sərf olunub);

əlili – şairə Natəvan haqqında materiallar (5000 rubl sərf olunub); Cəbrayıl bəyin – Şairlər A.Səhhət və Sabir haqqında materiallar (6000 rubl sərf olunub);

A.Nəsimovun ssenarisi əsasında «Səadət» (7500 rubl sərf olunub); Şeytserin ssenarisi əsasında «Xanbulaq» filmi (6750 rubl sərf olunub); M.Əlizadənin ssenarisi üzrə «Yeni adamlar» (5200 rubl sərf olunub) filmləri üzrə iş dayandırılmışdır. Həmin filmlərin çəkilişinin dayandırılması onların ssenarilərinin aşağı ideya-bədii səviyyədə olması ilə əsaslandırılmışdır.

Bunlardan əlavə C.Cabbarlının ssenarisi üzrə çəkilməsi nəzərdə tutulan «Gözəllik haqqında poema» filminin çəkilişi də ləğv edilmişdir (12617 rubl sərf olunmuşdur) [9, v. 168].

Ümumiyyətlə, qeyd etmək lazımdır ki, İttifaq səviyyəsində çəkilən filmlərə, xüsusilə də təbliğat vasitəsi kimi nəzərdə tutulan sənədli və xronikal filmlərin məzmunu və tamaşaçıya çatdırılması üsullarının, KP siyasəti nöqtəyi-nəzərindən ideya-bədii keyfiyyətlərinin yüksəldilməsinə ciddi tələblər irəli sürülürdü. Bütün çətinliklərə baxmayaraq Bakı Kinostudiyası bu sahədə onun üzərinə düşən vəzifənin öhdəsindən layiqincə gəlmişdir. Vəsait ayrılmasında həmişə kəsirlə üzləşən Bakı kinostudiyası plan üzrə çəkilişləri artıqlaması ilə yerinə yetirmişdi. Bakı kinostudiyasının müharibəyə dair çəkdiyi çox qiymətli sənədli lentlərindən İttifaq səviyyəsində çəkilən bir sıra filmlərdə istifadə olunmuşdu və o lentlər bu gün də öz əhəmiyyətini itirməmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Məhərrəmov İ.B. Müharibədən sonrakı illərdə dram teatrlarının fəaliyyətinə, kino xidmətinin yaxşılaşdırılmasına partiya-dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi və rolu haqqında // Tarix və onun problemləri, №1, Bakı, 2005, s. 85-92.
2. Тагизаде И.С. Кино и время. Баку: Азгосиздат, 1981, 127 с.
3. Kazımzadə А. Bizim "Azərbaycanfilm" (1923-2003). Bakı: Mütərcim, 2004, 476 s.
4. Курбанов М.К. Культура Советского Азербайджана. Баку: Азгосиздат, 1959, 137 с.
5. Рзаева М.З. Документальное кино Азербайджана (1920-1965). Баку: ЭЛМ, 1971, 182 с.

6. Дробашенко С.В. Документальная кинематография 1941-1945 годы: Очерки истории советского кино. В 3-х, Т. II. М.: Искусство, 1959, с. 559-610.
7. Azərbaycan kinosu. Filmlərin izahlı kataloqu. 1898-2002. 2 cildə, II c., Xronikal-sənədli, elmi-kütləvi, sifariş və tədris filmlərinin izahlı kataloqu. Bakı, Azərənəşr, 2003, 374 s.
8. ARDA, f. 2928, s. 1, iş 115.
9. DƏİA, f. 330, s. 2, iş 18.
10. http://wopedia.mobi/az/Kateqoriya:1941-ci_il_filmləri
11. http://wopedia.mobi/az/Kateqoriya:1942-ci_il_filmləri
12. http://wopedia.mobi/az/Kateqoriya:1943-cü_il_filmləri
13. http://wopedia.mobi/az/Kateqoriya:1944-cü_il_filmləri
14. http://wopedia.mobi/az/Kateqoriya:1945-ci_il_filmləri

ИЗ ИСТОРИИ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО КИНО В АЗЕРБАЙДЖАНЕ В ГОДЫ II МИРОВОЙ ВОЙНЫ

И.Б.МАГЕРРАМОВ

РЕЗЮМЕ

В статье говорится о деятельности Бакинской киностудии в годы II мировой войны в области съёмки документальных и хроникальных лент в Баку и на фронте, о съёмки азербайджанскими операторами и режиссерами сцен борьбы против немецко-фашистских захватчиков в горячих точках, об увековечивании героизма советских солдат. Советская власть и партийное руководство, главным образом, использовало сънятые ленты в пропагандистских целях.

THE HISTORY OF DOCUMENTARY FILMS IN AZERBAIJAN IN THE YEARS OF WORLD WAR II

I.B.MAHARRAMOV

SUMMARY

The article deals with the activities of the Baku studio during the World-War II in documentary and newsreel films in Baku and on the front, the records by Azerbaijani operators and directors about struggle scenes against the Nazis in hot spots, and the perpetuation of the heroism of Soviet soldiers. The Soviet government and party leadership mainly used the tapes for their propaganda purposes.